

ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЙОГО СКЛАДОВІ

Вінницький навчально-науковий інститут економіки Західноукраїнського національного університету

Анотація. У статті обґрунтовано значення таких понять як «потенціал» та «економічний потенціал». Охарактеризовано основні структурні складові економічного потенціалу підприємства та ефективність його використання.

Ключові слова: потенціал; економічний потенціал; економічний потенціал підприємства; структурні складові економічного потенціалу підприємства.

ECONOMIC POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: ESSENCE AND MAIN COMPONENTS

Abstract: The article substantiates the meaning of such concepts as «potential» and «economic potential». The main structural components of the economic potential of the enterprise and the efficiency of its use are described.

Keywords: potential; economic potential; economic potential of the enterprise; structural components of the economic potential of the enterprise.

За сучасних динамічних умов розвитку економічних процесів та постійній змінній впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, кожна держава, регіон чи підприємство повинно бути здатне до підтримання своїх конкурентних переваг. Сьогоднішні події в Україні активізують питання вибору стратегії розвитку підприємства, яка б мала змогу використовувати всі ресурси, можливості та здатності суб'єкта господарювання для визначення її сильних сторін, а також на повну використання її економічного потенціалу. Це дозволить забезпечити ефективне здійснення соціально-економічних перетворень і отримання конкурентних переваг підприємства. Тому постає питання в необхідності зосередження уваги саме на визначенні підходів до використання економічного потенціалу компаній, та основних його складових.

Дослідженням сутності економічного потенціалу займалися чимало як вітчизняних, так і закордонних вчених. Серед українських науковців варто виділити Н. Краснокутська, О. Балацький, О. Басюк, С. Мочерний, О. Федонін, В. Бондаренко, О. Демин, С. Лешанич, Л. Масловська, М. Макаренко та ін. Також варто відзначити і закордонних економістів, таких як: К. Маркса, Б. Мочалова, Л. Абалкіна, А. Азріліяна та ін. Та незважаючи на дуже велику кількість наукових праць в даній проблематиці, постійно виникає необхідність в розробці та поглибленому дослідженні сутності економічного потенціалу з урахуванням трансформаційних змін сучасного світу.

Доцільно розглянути більш детально такі поняття як «потенціал» та «економічний потенціал». Поняття «потенціал» на сьогоднішній день застосовується майже у всіх сферах наукової та практичної діяльності. «Потенціал» походить від латинського «potential» у перекладі означає «приховані можливості», «наявні сили». Сьогодні поняття «потенціал» немає конкретного визначення, адже кожен науковець трактує його по-різному, тобто дане поняття є багатозмістовним. Так, під потенціалом розуміють ті можливості, сили, ресурси, які можуть бути використанні в процесі здійснення теперішньої або майбутньої цілі.

Багато науковців пропонують різні дефініції поняття «потенціал». Так, Жувагіна І.О. «потенціал» вбачає як здатність, як можливість, як сукупність ресурсів, як результат відносин між суб'єктами господарської діяльності [1].

Взагалі, поняття «потенціал» було запозичено з фізики. Проте, не слід з точністю порівнювати потенціал в фізиці та потенціал в економіці, оскільки, в економіці це поняття має дещо переносний характер. Тобто, з точки зору фізики, потенціал – це та кількість енергії, яку накопичила система, і яку вона може використати в своїй роботі. В економіці ж потенціал розглядається в переносному значенні, тобто це свого роду певні ресурси, сили, здібності, можливості, які система (держава, регіон, підприємство) може використати в майбутньому. Разом з цим, варто сказати, що все ж таки спільним залишається сутність, тобто і в фізиці, і в економіці, потенціал – це ті ресурси, що використовують системою.

Якщо мова йде про економічний потенціал, то дане визначення теж має чимало значень. Варто сказати, що в науковій літературі існують декілька підходів до визначення даного поняття. Як зазначає М. Макаренко «...економічний потенціал у більшості випадків розглядають як сукупну здатність економіки та її галузей, підприємств, господарств здійснювати виробничо-економічну діяльність, випускати продукцію, товари і послуги, задовольняти запити населення, суспільні потреби, забезпечувати розвиток виробництва і потреби споживача» [2].

О. Ф. Балацький [3] визначає економічні ресурси як основні елементи економічного потенціалу, які має в розпорядженні суспільство на кожному рівні розвитку виробничих сил у межах історично визначеної системи виробничих відносин, за допомогою яких досягаються конкретні цілі економічного та соціального розвитку.

На думку О. В. Басюк [4], економічний потенціал відображає економічну могутність нації, реальні ресурси та можливості, здатні задовольняти суспільні потреби та забезпечувати соціально-економічний прогрес. При цьому, підкреслюється важливість діалектичної взаємодії таких складових економічного потенціалу, як: продуктивні сили, техніко-економічні та організаційні відносини, права власності та господарський механізм.

З проведеного дослідження випливає, що кожен науковець по-різному трактує поняття економічний потенціал. Одні з них вважають ресурси основною його складовою, решта враховує можливості, здібності. Пропонуємо власне бачення поняття «економічний потенціал». Отже, під економічним потенціалом регіону варто розуміти всі економічні ресурси, можливості, здатності територіальної одиниці здійснювати господарсько-виробничу діяльність, забезпечувати суспільні потреби населення, використовувати всі можливі складові регіону для економічного, суспільного та господарського зростання.

Варто сказати, що основними складовими економічного потенціалу підприємства є сукупність всі можливих потенціалів його діяльності. До них доцільно віднести: ресурсний потенціал, інтелектуальний потенціал, кадровий потенціал, інвестиційно-інноваційний потенціал, виробничий потенціал, екологічний потенціал, фінансовий потенціал, маркетинговий потенціал, організаційно-управлінський потенціал. Ці складові елементи економічного потенціалу в сукупності їх використання допомагають суб'єкту господарювання отримати максимально можливі конкурентні переваги на ринку.

Очевидно, що економічний потенціал підприємства це свого роду інтегральна оцінка всіх його теперішніх та майбутніх можливостей перетворювати отриманні ресурси за допомогою персоналу, в ті блага, які максимально задовільняють підприємницькі та суспільні інтереси. Як справедливо зазначає М.С. Пантелєєв [5], важливою характеристикою потенціалу підприємства є взаємозамінність, альтернативність його елементів. Тобто, нестачу одних елементів можна замінити іншими. Наприклад, нестачу власних розробок нової продукції можна замінити купівлею ліцензії на виробництво, а нестачу виробничих потужностей компенсувати впровадженням більш ефективних інновацій. Водночас варто зазначити, що ефективність використання економічного потенціалу залежить від задіяння всіх процесів його діяльності, тобто це свого роду теперішня платформа для отримання результатів у майбутньому, що вимірюється узагальнюючими показниками діяльності, а саме прибутком, рентабельністю тощо.

Таким чином, економічний потенціал підприємства – це складна, динамічна система, що залежить від якнайкращого поєднання певних видів економічних ресурсів, можливостей, здібностей, які залучені у виробничий процес та впливають на рівень ефективності управління ним. А також це сума всіх потенціалів підприємства, та оптимальне використання їх для виявлення економічної бази об'єкта дослідження. Розглянувши погляди різних науковців, варто сказати, що виокремлення складових елементів економічного потенціалу підприємства, дасть можливість прослідкувати всі наявні можливості та приховані ресурси

суб'єкта господарювання, так як сьогоднішня кризова ситуація в економіці потребує використання в повній мірі саме економічного потенціалу, за рахунок якого можна налагодити економічні зв'язки, підняти конкурентоспроможність та покращити благоустрій підприємства, а також визначити спеціалізацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Жувагіна І.О., Когутенко К.С. Загальнонаукові підходи до формування економічного потенціалу підприємств торгівлі. Ефективна економіка. №5. 2018. С. 1-6.
2. Макаренко М.В. Управління економічним потенціалом регіону як основою формування конкурентних переваг регіону. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 4. С. 217-224.
3. Социально-экономический потенциал региона : монография / под общ. ред. О. Ф. Балацкого. Сумы : Университет. кн., 2010. 362 с.
4. Басюк О.В. Сутнісна характеристика категорії «економічний потенціал регіону». Вісник соціально-економічних досліджень. 2009. № 36. С. 244-249.
5. Пантелеев М.С., Шматько Н.М. Формування механізму стратегічного управління потенціалом підприємства. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. № 41. С. 209-215.

Дончак Леся Григорівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Вінниця, e-mail: lesiaddonchak@gmail.com.

Шкварук Діна Григорівна, викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, Вінниця, e-mail: schkvarukdina@gmail.com.

Donchak Lesia H. – PhD in Economics, Associate Professor of Economics, Accounting and Taxation, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics, Western Ukrainian National University, Vinnytsia, e-mail: lesiaddonchak@gmail.com.

Shkvaruk Dina H. – lecturer at the Department of Finance, Banking and Insurance, Vinnytsia Educational and Scientific Institute of Economics, Western Ukrainian National University, Vinnytsia, e-mail: schkvarukdina@gmail.com.